

Eerlijk delen tussen personen die verschillen in populariteit, behoefte en uiterlijke status

J. J. F. TER LAAK en A. E. ALEVA
*Vakgroep Ontwikkelingspsychologie,
Rijksuniversiteit Leiden*

Samenvatting

In deze studie wordt nagegaan of het verdelen van een beloning tussen personen die verschillen op een aantal factoren beïnvloed wordt door deze factoren. Aan 7-, 9- en 11-jarigen werd verzocht om zestien kwartjes eerlijk te verdelen tussen twee personen die verschillen in populariteit, behoefte en status. Populaire en behoeftige proefpersonen kregen meer dan de helft van de beloning. Verschil in uiterlijke status leidde nauwelijks tot verschil in beloning. De factoren populariteit en behoefte versterkten elkaar. Zo kreeg een persoon gekenmerkt door een hoge populariteit en een hoge behoefte het meest. Uiterlijke status en behoefte versterkten elkaar daarentegen niet, maar compenseerden elkaar. Zo ontving een persoon met een hoge behoefte en een lage uiterlijke status de grootste beloning. De invloed van uiterlijke status in de combinatie met populariteit was gering. Er deden zich weinig leeftijds- en geslachtsverschillen voor. Er was een interactie tussen de combinatie populariteit en uiterlijke status en leeftijd en geslacht. De 7-jarigen, en de jongens kenden een groter gewicht toe aan populariteit dan de 9- en 11-jarigen, en de meisjes. Alle proefpersonen combineerden de factoren betrekkelijk consistent omdat de factoren saillant, en de combinatieregels eenvoudig waren. Verder onderzoek is nodig om de exacte manier van combineren door 7- tot 11-jarigen te beschrijven. Enkele implicaties van de resultaten worden besproken.

1 Inleiding

Rechtvaardigheid van verdelen speelt in het dagelijks leven van kinderen een belangrijke

rol. Zij verdedigen hun deel en recht op zakgeld, speelgoed, aandacht, aanzien enz. niet zelden door een beroep te doen op de eerlijkheid van de verdeling.

Empirisch onderzoek naar de rechtvaardigheid van verdelen werd in eerste instantie met volwassenen in arbeidssituaties verricht. Men wilde achterhalen welke hoeveelheid beloning als rechtvaardig werd waargenomen en hoe mensen reageerden op over- en onderbetaling. De wijze van onderzoeken waarin geldelijke beloningen tussen personen verdeeld moesten worden paste men ook toe bij kinderen. Men wilde nagaan of, en wanneer kinderen de volwassen verdeelregels volgden.

Dit onderzoek bracht aan het licht dat kinderen de verdeling afstemden op specifieke situatietekenen. Vanaf vier jaar gaven ze al wat meer beloning aan personen (ontvangers) die meer gepresterd hadden (Nelson & Dweck, 1977). In een studie van Gerling en Wender (1982) wezen 5-jarigen een groter deel van de beloning toe aan de meer behoeftige van twee ontvangers. Uiterlijke kenmerken zoals lichaamskracht, grootte en leeftijd speelden bij 7-jarigen een rol. Graziano (1978) vond dat grotere en oudere ontvangers een groter deel kregen toegewezen dan kleinere en jongere. Dit verband ontbrak bij de 9-jarigen. Kinderen reageerden evenals volwassenen bij waargenomen overbetaling door meer weg te geven aan arme leeftijdgenoten dan in het geval van normale en onderbetaling (Long & Lerner, 1974; Miller & Smith, 1977).

Vervolgens bleek dat kinderen de relatie tussen de ontvangers in hun verdeling betrokken. Zes- tot twaalfjarigen verdeelden in een samenwerkingsrelatie de beloning gelijk (Lerner, 1974), terwijl ze bij competitie in overstemming met de prestatie van de betrokkenen verdeelden.

Het doel van dit onderzoek is te bepalen of de factoren populariteit, behoefte en uiterlijke status van de ontvanger zowel afzonderlijk als in combinaties van telkens twee van invloed zijn op het verdelen van beloningen door 7-, 9- en 11-jarigen. Voorts wordt nagegaan of, en

op welke wijze de twee factoren gecombineerd worden.

Populariteit is voor zover ons bekend niet eerder in een verdeelsituatie onderzocht. Populariteit is een stabiel kenmerk van kinderen in een groep (Asher & Dodge, 1986). Het is bekend dat populaire kinderen meer sociale aandacht krijgen, maar krijgen ze ook een groter deel van de beloning toegewezen in een verdeelsituatie? Tolan en Krantz (1981) vonden weliswaar dat 4- tot 6-jarigen vrienden bevooroordeelden ten opzichte van onbekenden ook al hadden ze evenveel gepresteerd, maar geldt dat ook voor 7- tot 11-jarigen? Vinden oudere kinderen populariteit relevant in een verdeelsituatie? Het is bekend dat kinderen van deze leeftijd vooral verdienste, prestatie en inspanning van belang vinden (zie bijvoorbeeld Damon, 1977; Keil & McClintock, 1983; Aleva, 1986a). Hoge en lage populariteit werden als volgt geoperationaliseerd: 'De kinderen vinden X aardig en spelen graag met X' en 'De kinderen vinden Y niet aardig en Y maakt vaak ruzie' (zie Coie, Dodge & Coppotelli, 1982).

Uit onderzoek naar de invloed van behoefte op het verdelen van beloningen bleek dat 5-jarigen (Gerling & Wender, 1982) en 8- tot 12-jarigen (Aleva, 1986a) meer beloning toekenden aan een behoeftige ontvanger dan aan een niet behoeftige ontvanger. Behoeftigheid werd in dit onderzoek geoperationaliseerd als het buiten eigen schuld gebrek hebben aan geld, terwijl er een behoefte mee vervuld kon worden. Deze operationalisatie komt in de literatuur voor naast het trek hebben in iets en arm zijn. (Gerling & Wender, 1982; Damon, 1977).

Uiterlijke status beïnvloedde in een onderzoek van Graziano (1978) de verdeling van 7-jarigen, maar niet van 9-jarigen. Aleva (1986a) vond evenwel dat 10- en 12-jarigen iets meer beloning gaven aan een persoon met een hoge uiterlijke status. Bij de 8-jarigen maakte uiterlijke status geen verschil. Uiterlijke status werd evenals in het onderzoek van Graziano (1978) geoperationaliseerd als de combinatie van verschil in leeftijd en lichaamslengte.

Over de leeftijd waarop kinderen in staat zijn twee of meer factoren te combineren bestaan verschillende opvattingen. Anderson en Butzin (1978) spreken Piagets stelling, dat kinderen in de pre-operationele fase niet tot integreren in staat zijn, tegen. Zij vonden dat

4- tot 8-jarigen al rekening hielden met zowel behoefte als prestatie bij het toekennen van beloningen. Aleva (1986a) vond daarentegen dat 8-jarigen deze twee factoren niet op een consistente wijze in het toekennen van de beloningen betrokken. De 10- en 12-jarigen deden dat wel. Zowel de neo-Piagetiaan Case (1985) als de informatieverwerkingstheoreticus Siegler (1986) vonden, onder meer met de balans-schaal-proef, dat kinderen eerst rond 9 tot 10 jaar twee gekwantificeerde dimensies of factoren kunnen combineren.

Bovenstaande leidt tot de volgende verwachtingen:

Populaire en behoeftige ontvangers krijgen meer beloning toegewezen dan niet populaire en niet behoeftige ontvangers. Ontvangers met een hoge en een lage uiterlijke status krijgen evenveel.

Naarmate de proefpersonen ouder zijn betrekken ze de twee factoren consistent in de toewijzing van de beloning. De combinaties van factoren versterken elkaar. Een populaire en behoeftige ontvanger krijgt bijvoorbeeld de hoogste beloning.

2 Methode

2.1 Proefpersonen

Er namen 89 proefpersonen aan het onderzoek deel. Ze waren afkomstig uit de derde tot en met zevende groep van een basisschool uit Rotterdam. De gemiddelde leeftijd van de drie groepen was 6 jaar en 10 maanden ($n = 28$, 13 jongens en 15 meisjes), 8 jaar en 7 maanden ($n = 32$, 16 jongens en 16 meisjes) en 10 jaar en 9 maanden ($n = 29$, 11 jongens en 18 meisjes). De proefpersonen kwamen voornamelijk uit het midden sociaal-economisch milieu. Aan de ouders werd door middel van een brief gevraagd of hun kinderen mochten deelnemen; 80% van de ouders gaf toestemming.

2.2 Proefleiders

Er waren zes proefleidsters, allen psychologiestudenten. Het onderzoek werd individueel afgenomen door telkens twee proefleidsters. Elke proefleidster oefende de werkwijze tenminste een keer.

2.3 Materiaal

Er werden zestien verhaaltjes met twee hoofdpersonen geschreven. Populariteit, behoefte

en status werden afzonderlijk en in combinaties van twee gevarieerd. Populariteit werd gevarieerd door de hoofdpersonen als aardig en aantrekkelijk om mee te spelen, en als onaardig en als ruziezoekers te beschrijven. De factor behoefte werd gevarieerd als verschil in de mate van gebrek aan iets, meestal geld. Uiterlijke status werd gevarieerd door een lengteverschil en door een leeftijdsverschil van vier jaar. De factoren hadden drie kwalitatieve niveaus, hoog, laag of gelijk.

Twaalf verhalen bevatten twee factoren, waarbij er telkens vier betrekking hadden op populariteit en status, populariteit en behoefte en uiterlijke status en behoefte. In drie verhalen werden de factoren afzonderlijk gevarieerd. Er werd één oefenverhaal gebruikt. Bij elk verhaal kregen de proefpersonen een tekening met een afbeelding van de twee hoofdpersonen en aanduidingen van de kenmerken behoefte en status te zien. Populariteit kon niet afgebeeld worden. Uiterlijke status werd als een lengteverschil weergegeven en behoefte als het wel of niet beschikken over een portemonnee of door veel of weinig geld in de portemonnee. De hoofdpersonen uit de verhalen en op de tekeningen waren telkens van hetzelfde geslacht als de proefpersonen. De verhalen werden willekeurig gerangschikt en in dezelfde volgorde aangeboden. Ze hadden betrekking op onderwerpen die bekend waren voor kinderen van deze leeftijd. Als voorbeelden dienden verhalen uit onderzoek van Damon (1977), Hook (1982) en Aleva (1986a). De relatie tussen de hoofdpersonen werd niet omschreven en was bedoeld als neutraal. Hieronder volgt een voorbeeld waarin populariteit en behoefte van de eerstgenoemde hoofdpersoon hoog zijn. De tweede is eveneens populair maar heeft een lage behoefte.

'Paula en Vanessa (Mark en Erik) zijn op schoolreisje. Alle kinderen vinden Paula en Vanessa aardig en ze spelen graag met Paula en ook met Vanessa. Als ze limonade willen gaan kopen merkt Paula dat ze geen geld bij zich heeft. Haar moeder is het vergeten mee te geven. Vanessa heeft wel geld meegekregen. Verdeel jij deze kwartjes maar zo, dat jij vindt dat het eerlijk is'. De proefleidster gaf zestien kwartjes aan de proefpersoon. Deze hoeveelheid leek een redelijk bedrag voor de activiteiten en gebeurtenissen in de verhaaltjes.

2.4 Werkwijze

Een proefleidster haalde de proefpersonen op uit de klas en vergezelde ze naar een lokaal. Daar gingen ze naast elkaar, tegenover een tweede proefleidster aan een tafel zitten. De eerste proefleidster las de verhalen voor, legde de tekeningen neer en wees de hoofdpersonen aan. De kwartjes moesten door de proefpersoon bij de betreffende hoofdpersoon of ontvanger gelegd worden. De tweede proefleidster noteerde de verdeling en bracht de proefpersoon na de taak terug naar de klas. De zestien taken namen ongeveer 25 minuten per proefpersoon in beslag. De proefpersonen kregen geen beloning.

3 Resultaten

3.1 Populariteit, behoefte en status

Om de invloed van populariteit, behoefte en uiterlijke status, en de samenhang van deze factoren met geslacht en leeftijd te bepalen werden gemiddelden bekeken en variantie analyses uitgevoerd. De analyses werden verricht op het aantal kwartjes dat aan de eerstgenoemde hoofdpersoon uit het verhaal werd toegekend. Tabel 1 bevat de gemiddelden.

Tabel 1 *De gemiddelde beloning voor de hoofdpersonen met een hoge populariteit, hoge behoefte en hoge uiterlijke status*

Factoren	Leeftijdsgroepen		
	7-jarigen	9-jarigen	11-jarigen
Populariteit	9,5	9,8	10,3
Behoeft	11,8	12,3	12,9
Uiterlijke status	7,6	8,2	8,7

De proefpersonen kenden meer dan de helft, dat wil zeggen meer dan acht kwartjes toe aan de populaire en behoeftige hoofdpersoon. Aan de hoofdpersoon met een hoge uiterlijke status gaven ze daarentegen ongeveer evenveel als aan de hoofdpersoon met een lage uiterlijke status. Er was geen samenhang tussen het aantal toegekende kwartjes en geslacht. Meisjes en jongens verschilden dus niet in de mate waarin zij hoofdpersonen met een hoge populariteit, -behoefte en -uiterlijke status beloonden. Er was geen samenhang tussen de beloning en leeftijd bij populariteit en behoef-

te. De 7-, 9- en 11-jarigen gaven dus evenveel aan populaire en behoeftige hoofdpersonen. Leeftijd maakte wel verschil uit bij uiterlijke status ($F(2,83) = 3,2$ $p < 0,05$). Voor dit verschil waren de 7- tegenover de 11-jarigen verantwoordelijk. Eerstgenoemden gaven minder aan de hoofdpersoon met de hoge uiterlijke status dan laatstgenoemden.

3.2 Populariteit en behoefte, populariteit en uiterlijke status en behoefte en uiterlijke status

Om de effecten van de drie combinaties van twee factoren, en de samenhang daarvan met geslacht en leeftijd te bepalen werden variantie analyses uitgevoerd op het aantal toegekende kwartjes met herhaalde metingen voor de combinaties. Tabel 2 vermeldt de gemiddelden van de combinaties over leeftijden en per leeftijd.

Tabel 2 De gemiddelde beloning voor de combinaties van populariteit (P) en behoefte (B), populariteit (P) en uiterlijke status (S) en behoefte (B) en uiterlijke status (S). De variaties op factoren zijn hoog (+), laag (-) en gelijk (=). De gemiddelden hebben betrekking op de eerste hoofdpersoon/ontvanger. Deze staat in het linker lid van de combinatie vermeld

Combinatie van factoren	Gemiddelde over leeftijden	Gemiddelde per leeftijd			
		7 jaar	9 jaar	11 jaar	
P+ B+/P- B-	11,5	10,6	11,2	12,7	
P= B+/P= B-	10,5	10,0	10,4	11,2	
P+ B= /P- B=	9,5	9,2	9,8	9,4	
P- B+/P+ B-	8,4	9,0	8,0	8,4	
P+ S= /P- S=	10,3	11,4	9,7	9,7	
P+ S- /P- S+	10,1	11,1	9,7	9,5	
P+ S+/P- S-	9,6	9,4	9,0	10,3	
P= S- /P= S+	8,1	8,2	8,1	7,8	
B+ S- /B- S+	11,6	10,9	11,3	12,6	
B+ S= /B- S=	10,3	10,5	9,9	10,5	
B+ S+/B- S-	10,6	9,7	10,8	11,1	
B= S+/B= S-	8,1	8,3	8,3	7,8	

Er waren effecten van de combinaties populariteit en behoefte, populariteit en uiterlijke

status en behoefte en uiterlijke status ($F(3,249) =$ respectievelijk 26,2; 50,5 en 32,8 $p < 0,01$). Tabel 2 vermeldt in de tweede kolom de gemiddelden over de drie leeftijdsgroepen. Om een beeld te krijgen van de mate waarin de gecombineerde factoren invloed hadden op de verdeling werd ten eerste per combinatie bekeken in hoeverre de proefpersonen de 16 kwartjes gemiddeld genomen (on)gelijk verdeelden.

De meest ongelijke verdeling deed zich voor wanneer de beloning toegekend werd aan een populaire en behoeftige hoofdpersoon tegenover een niet populaire en niet behoeftige hoofdpersoon. De eerstgenoemde kreeg gemiddeld 11,5 kwartjes. Het meest gelijk verdeelden de proefpersonen tussen een populaire en niet behoeftige hoofdpersoon en een behoeftige en niet populaire hoofdpersoon. De eerste kreeg gemiddeld ongeveer evenveel als de tweede: 8,4 kwartjes.

Vervolgens was de verdeling het meest ongelijk bij het delen tussen populaire en niet populaire hoofdpersonen van dezelfde leeftijd en grootte. De populaire hoofdpersoon kreeg het meest, gemiddeld 10,3 kwartjes. Het meest gelijk verdeelden de proefpersonen tussen hoofdpersonen die even populair waren maar verschilden in leeftijd en grootte. De jongste en kleinste kreeg gemiddeld vrijwel evenveel, 8,1 kwartjes, als de oudste en grootste hoofdpersoon.

Ten slotte verdeelden de proefpersonen het meest ongelijk tussen behoeftige en jongste, kleinste hoofdpersonen en niet behoeftige en oudste, grootste hoofdpersonen. Eerstgenoemden kregen gemiddeld 11,6 kwartjes. Vrijwel gelijk verdeelden ze de beloning tussen hoofdpersonen die even behoeftig waren maar verschilden in uiterlijke status. De oudste en grootste hoofdpersoon kreeg gemiddeld 8,1 kwartjes.

Om de samenhang van de combinaties met geslacht en leeftijd te bepalen werden - ten tweede - de resultaten van de variantie analyses bekeken. Er was een samenhang van de combinatie populariteit en behoefte met geslacht ($F(1,83) = 4,9$ $p < 0,05$). In deze combinatie gaven de meisjes gemiddeld hogere beloningen dan de jongens. Samenhangen met geslacht ontbraken in de combinaties van populariteit en uiterlijke status en van behoefte en uiterlijke status. Meisjes en jongens gaven dus evenveel aan hoofdpersonen die

verschillen in populariteit en uiterlijke status en in behoefte en uiterlijke status. Er deden zich geen samenhangen tussen de combinaties van populariteit, behoefte en uiterlijke status met leeftijd voor. De 7-, 9- en 11-jarigen gaven dus evenveel aan de hoofdpersonen in de drie combinaties (zie Tabel 2, derde tot en met vijfde kolom).

Ten derde werden de eerste orde interactie effecten tussen de drie combinaties en geslacht en leeftijd bepaald. Deze geven informatie over de mate waarin de patronen in de combinaties (on)gelijk zijn voor meisjes en jongens van drie leeftijdsgroepen. In de combinaties van populariteit en behoefte en van behoefte en uiterlijke status ontbraken deze interactie effecten. Het patroon was dus gelijk voor de meisjes en jongens van de drie leeftijdsgroepen. In de combinatie van populariteit en uiterlijke status daarentegen waren er interactie effecten voor zowel leeftijd als voor geslacht ($F(6,248)$ en $(3,248) = 3,1$ en $3,4$, $p < 0,05$). Aan het leeftijdseffect droegen vooral de 7-jarigen bij. Zij gaven hogere beloningen aan populaire ontvangers met een gelijke uiterlijke status dan de 9- en 11-jarigen. Voorts gaven de 7-jarigen hogere beloningen aan de hoofdpersoon die gekenmerkt was door lage populariteit en hoge uiterlijke status dan de 9- en 11-jarigen. Het effect van geslacht was hetzelfde. Hierbij moet voor 7-jarigen 'jongens' gelezen worden en voor 9- en 11-jarigen 'meisjes'.

3.3 Hoe combineren de factoren?

Om een indruk te krijgen van de manier waarop de factoren samengaan werden de gemiddelden vergeleken.

Uit de gemiddelden van populariteit en behoefte was af te leiden dat er consistent met beide factoren rekening gehouden werd. Ze werden opgeteld. Als een hoofdpersoon populair en behoeftig was kreeg hij het grootste deel van de beloning. Een behoeftige, maar niet populaire hoofdpersoon kreeg bijna evenveel als een populaire, maar niet behoeftige hoofdpersoon (zie Tabel 2).

De gemiddelden van populariteit en uiterlijke status suggereerden dat populariteit grotendeels bepalend was voor het aandeel van de beloning. Bij gelijke uiterlijke status kreeg een populaire hoofdpersoon het grootste deel, terwijl bij een gelijke populariteit en een ongelijke uiterlijke status de hoofdperso-

nen ongeveer evenveel kregen. Voorts kreeg een populaire hoofdpersoon met een lage uiterlijke status meer beloning dan een populaire hoofdpersoon met een hoge uiterlijke status (zie Tabel 2).

De gemiddelden van behoefte en uiterlijke status deden vermoeden dat de hoge waarden niet optelden. Voor een lage uiterlijke status werd gecompenseerd en bij een gelijke behoefte had de mate van uiterlijke status nauwelijks invloed. De op deze wijze verschillend gekenmerkte hoofdpersonen kregen immers ongeveer evenveel, i.e. de helft van de beloning.

4 Discussie

4.1 Populariteit, behoefte en uiterlijke status

De 7-, 9- en 11-jarige proefpersonen gaven aan populaire en behoeftige ontvangers meer dan de helft van de beloning. Ofschoon we twijfels uitspraken over het feit dat de 11-jarigen populariteit een factor van gewicht zouden vinden in een verdeelsituatie, bleek dat wel het geval. Uiterlijke kenmerken mogen dan nauwelijks tellen voor 11-jarigen, het sociale kenmerk van populariteit legt wel degelijk gewicht in de schaal, naast andere kenmerken zoals prestatie, bijdrage en inspanning. In deze studie was de omvang van de invloed van de factor behoefte betrekkelijk groot. Dit kan verklaard worden door de operationalisatie van behoefte als gebrek aan geld zonder dat het de hoofdpersoon te verwijten viel. Dat gebrek kon gecompenseerd worden door het toekennen van de kwartjes. De variatie in uiterlijke status leidde tot geringe verschillen in beloning. De proefpersonen legden als groep genomen kennelijk geen verband tussen het ouder en groter zijn en het recht hebben op een groter deel van de beloning. De samenhang met leeftijd duidde erop dat de 11-jarigen het ouder en groter zijn tot op geringe hoogte opvatten als het recht hebben op een wat grotere beloning. Dit verband werd ook gevonden in de studie van Aleva (1986a). De 11-jarige kinderen vatten hun status mogelijk op als een met wat meer rechten (en plichten?) dan de jongere.

4.2 Populariteit en behoefte, populariteit en uiterlijke status en behoefte en uiterlijke status

De factoren populariteit en behoefte versterk-

ten elkaar. Populaire en behoeftige hoofdpersonen kregen meer dan hoofdpersonen die hetzij populair, hetzij behoeftig, of niet populair en niet behoeftig waren. De factoren populariteit en uiterlijke status werden niet eenvoudigweg opgeteld, want de combinatie van hoge populariteit en hoge uiterlijke status leverde niet de hoogste beloning op. Een lage uiterlijke status deed de hoogte van de beloning toenemen. Een populaire hoofdpersoon die jonger en kleiner was kreeg een groter deel dan een populaire hoofdpersoon die ouder en groter was. Bij deze combinatie van factoren deed zich een samenhang met geslacht en leeftijd voor die ook in twee andere studies werd aangetroffen. De jongere proefpersonen en de jongens hechtten in de combinatie van populariteit en uiterlijke status meer aan populariteit dan de oudere proefpersonen en de meisjes. In een studie van Ter Laak en Aleva (1987, in bewerking) deed zich hetzelfde voor met een niet materiële beloning, namelijk aandacht. Voorts bleken in een studie van Aleva (1986b) 7-jarige jongens hetzelfde patroon te vertonen als de 9-jarige en bleken de 9-jarige meisjes hetzelfde patroon te vertonen als de 11-jarige. Deze proefpersonen moesten kiezen uit drie typen beloningen, individualistische, altruïstische en gelijke. Waarschijnlijk ontwikkelen meisjes zich in dit opzicht sneller dan jongens. In de combinatie van behoefte en uiterlijke status was er eveneens geen sprake van een optelsom. Evenals bij de combinatie van populariteit en uiterlijke status werd voor het jonger en kleiner zijn gecompenseerd. Behoeftige en jongere en kleinere hoofdpersonen ontvingen immers een grotere beloning dan behoeftige hoofdpersonen die even groot en even oud waren.

De resultaten toonden dat de twee factoren telkens door de proefpersonen van alle leeftijdsgroepen in het toekennen van de beloning betrokken werden. In tegenstelling tot de verwachting deden de jongere proefpersonen dat niet minder consistent. We vermoedden dat dit het geval is, omdat de factoren betrekkelijk saillant waren, niet gekwantificeerd waren in een groot aantal eenheden en eenvoudig te combineren waren: optellen of compenseren. De resultaten lieten voorts zien dat de combinatie van factoren tot andere toekenningen leidt dan de factoren afzonderlijk. Bijvoorbeeld, uiterlijke status afzonderlijk gevarieerd had een betrekkelijk geringe invloed op de

beloning. In combinatie met behoefte daarentegen legde deze factor wel degelijk gewicht in de schaal.

4.3 *Hoe combineren de factoren?*

De vergelijking van de gemiddelden (zie Tabel 2) deed vermoeden dat de proefpersonen de factoren optelden en compensatoir combineerden. Er is verder onderzoek nodig om te bepalen welke combinatieregels precies gebruikt worden. Dat onderzoek dient dan op twee punten uitgebreid te worden ten opzichte van het huidige: (1) meer dan twee of drie waarden op de factoren en volledige kruising van de waarden en (2) de formulering van een aantal modellen waarin de combinatieregels precies beschreven worden, zodat de passing ervan gecontroleerd kan worden. Anderson (1980) beschreef bijvoorbeeld additieve modellen voor informatie integratie en Hommers (1986) heeft aanwijzingen gevonden dat niet-additieve modellen passen om het toewijzen van straf na ernstige overtredingen te beschrijven.

4.4 *Implicaties*

De resultaten van deze studie berusten op hypothetische situaties. Of kinderen ook zo verdelen in werkelijke situaties is niet onderzocht. Damon (1977) wees erop dat de verbaal beleiden verdeelregels van kinderen één of twee ontwikkelingsniveaus hoger waren dan de in werkelijke situaties gehanteerde regels.

Ofschoon de resultaten van deze studie niet gegeneraliseerd kunnen worden naar werkelijke verdelingen tonen ze aan dat 7- tot 11-jarigen twee factoren identificeren, kwalitatieve verschillen op die factoren discrimineren (hoog, laag, gelijk) en twee factoren combineren. Als 7- tot 11-jarigen over deze kennis beschikken dan is het mogelijk om met hen eenvoudige, zich in de werkelijkheid voordeende verdelingen te analyseren en hen de gevolgen te laten overzien van het prioriteren en waarden van bepaalde verdeelregels, zoals loon naar werken, ieder naar zijn behoefte, ieder evenveel enz. om conflicten over delen aanvaardbaar op te lossen. Deze kennis is geen voldoende, maar wel noodzakelijke voorwaarde om zulke verdeelregels te gebruiken.

Literatuur

- Aleva, A. E., *Eerlijk zullen we alles delen: onderzoek naar rechtvaardig verdelen*. Ongepubliceerde doctoraal-scriptie, R.U. Leiden, Vakgroep Ontwikkelingspsychologie, 1986a.
- Aleva, A. E., De invloed van het verdeelgedrag van een ander op de voorkeur voor verdeelregels bij 7-, 9- en 11-jarigen. *Leiden Psychological Reports, Developmental Psychology* - 86-01, 1986b.
- Anderson, N. H., Information integration theory in developmental psychology. In: F. Wilkening, J. Becker, & T. Trabasso (Eds.), *Information integration in children*. Lawrence Erlbaum, New Jersey: 1980.
- Anderson, N. & C. Butzin, Integration theory applied to children's judgments of equality. *Developmental Psychology*, 1978, 14, 593-606.
- Asher, S. R. & K. A. Dodge, Identifying children who are rejected by their peers. *Developmental Psychology*, 1986, 22, 444-449.
- Case, R. *Intellectual development*. Academic Press, New York: 1985.
- Coie, J. D., K. A. Dodge, & H. Coppotelli, Dimensions and types of social status: A cross-age perspective. *Developmental Psychology*, 1982, 18, 557-570.
- Damon, W., *The social world of the child*. Jossey-Bass, San Francisco: 1977.
- Gerling, M. & J. Wender, Gerechtigkeitsvorstellungen von Kindern in Aufteilungssituationen: die Bedürfnisberücksichtigung als Prinzip distributiver Gerechtigkeit. *Psychologische Beiträge*, 1982, 24, 242-252.
- Graziano, W. G., Standards of fair play in same-age and mixed-age groups of children. *Developmental Psychology*, 1978, 14, 524-530.
- Hommers, W., Non-Additivität als Beleg für die moralische Natur der Integration von Schaden- und Ersatz-leistungen. *Archiv für Psychologie*, 1986, 138, 71-89.
- Hook, J. G., Development of equity and altruism in judgments of reward and damage allocation. *Developmental Psychology*, 1982, 18, 825-834.
- Keil, L. J. & C. G. McClintock, A developmental perspective on distributive justice. In D. M., Messick & K. S. Cook (Eds.), *Equity theory. Psychological and sociological perspectives*. Praeger Publishers, New York: 1983.
- Knight, G. P., A. F. Dubro & G. C. Chao, Information processing and the development of cooperative, competitive and individualistic social values. *Developmental Psychology*, 1985, 21, 37-45.
- Laak, J. J. F. ter, & A. E. Aleva, Eerlijk delen: Wat is in de ogen van 7- tot 11-jarigen een eerlijke verdeling van aandacht tussen kinderen die verschillen in populariteit, behoefte en status. 1987 (in bewerking).
- Laak, J. J. F. ter, & M. Weber, Eerlijk zullen we alles delen. *Pedagogisch Tijdschrift*, 1985 10, 414-419.
- Lerner, M. J., The justice motive: 'Equity' and 'parity' among children. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1974, 29, 539-550.
- Long, G. & M. J. Lerner, Deserving, the 'personal contract' and altruistic behavior by children. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1974, 29, 551-556.
- Miller, D. T. & J. Smith, The effects of own deservingness and deservingness of other on children's helping behavior. *Child Development*, 1977, 48, 617-620.
- Nelson, S. A. & C. S. Dweck, Motivation and competence as determinants of young children's reward allocation. *Developmental Psychology*, 1977, 13, 192-197.
- Siegler, R., *Children's Thinking*, Academic Press, New York: 1986.
- Tolan, K. & M. Krantz, Reward allocation and friendship in preschool children. *The Journal of Genetic Psychology*, 1981, 138, 207-217.

Curriculum vitae

J. J. F. ter Laak (1944) en A. E. Aleva (1956) zijn ontwikkelingspsychologen en verbonden aan de vakgroep ontwikkelingspsychologie, R.U. Leiden.

Adres: Vakgroep Ontwikkelingspsychologie, Rijksuniversiteit Leiden, Hooigracht 15, 2312 KM Leiden

Manuscript aanvaard 11-1-'88

Summary

Laak, J. J. F. & A. E. Aleva 'Distributive justice of children when social status, need and external status of recipients differ'. *Pedagogische Studiën*, 1988, 65, 242-249.

Eighty-nine 7-, 9- and 11-years old children were asked to divide fairly sixteen dimes between two persons differing in social status, need and external status. The subjects allocated more than half of the dimes to recipients with high social status and need. External status caused no difference. The factors social status and need strengthened each other. For example, recipients with high social status and high need received the highest amounts of rewards. External status had only a small effect when combined with social status. External

status and need seemed to reveal a compensatory combination rule. For example, the combination of low external status and high need resulted in the highest amounts of rewards. Almost no relations between the combinations and age and gender were found. The interaction of social- and external status with age and gender indicated however that 7-years olds, and boys on the one hand gave a greater weight to social status than 9- and 11-years olds, and girls on the other hand. The subjects consistently took the two factors into account. An explanation for this might be that these factors are salient and simple to combine. Further research is needed to describe the exact way in which the factors are combined. Some implications of the results are discussed.